

POUTNÍ KAPLE PANNY MARIE BOLESTNÉ

A NÁVESNÍ KAPLE

NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE

VE ŠKVOŘETICÍCH

Čestmír Cimler – Vladimír Červenka

Čestmír Cimler – Vladimír Červenka

**POUTNÍ KAPLE PANNY MARIE BOLESTNÉ
A NÁVESNÍ KAPLE NEJSVĚTĚJŠÍ TROJICE
VE ŠKVOŘETICÍCH**

Obec Škvořetice
2022

Poutní kaple Panny Marie Bolestné a návesní kaple Nejsvětější Trojice ve Škvořeticích
© Texty: Mgr. Čestmír Cimler, Mgr. Vladimír Červenka

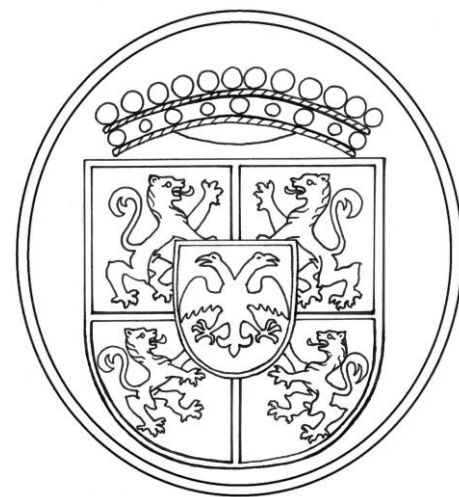
Obsah

Poutní kaple Panny Marie Bolestné.	4
Historie.....	4
Architektura a vybavení.....	9
Osobnosti.....	13
Návesní kaple Nejsvětější Trojice.	14
Historie.....	14
Architektura a vybavení.....	15
Výběr z použitých pramenů, literatury a dalších zdrojů.....	17

Poutní kaple Panny Marie Bolestné

Historie

Nejstarším předchůdcem nynější kaple byl údajně dubový sloup s dřevěnou sochou Panny Marie Bolestné se sepjatýma rukama a mečem v prsou, kterou sem věnovala někdy po roce 1673 manželka majitele a posléze i samostatná majitelka zemskodeskového statku Škvořetice Marie Františka Malovcová z Chýnova a Vintřberka, rozená Villaniová di Castello Pilonico († 1699). Socha, po čase umístěná kvůli ochraně povětrnosti do malé kapličky, postavené prý místními sedláky, se těšila značné úctě věřících a byla pokládána za zázračnou, poněvadž lidé věřili, že na její přimluvu se udála četná uzdravení a pozoruhodné události. Jedním z takových byl i sedmiletý František Xaver Tvrď z Blatné (1715–1779), pozdější blatenský děkan, a nakonec i generální vikář a světící biskup pražský, který se vyléčil z očního neduhu poté, co 14. 10. 1722 vykonal pobožnost k Panně Marii Škvořetické. Není divu, že o sochu projevil zájem hrabě Josef Serényi, majitel panství Blatná i statku Škvořetice, sám významný mariánský ctitel. Vyvolané šetření nevedlo k uznání sochy za zázračnou ani k povolení výstavby nové kaple, přestože na ni byly k dispozici i celkem slušné finanční prostředky ze zbožných darů. Hrabě se tedy dohodl s církevními úřady a nechal sochu přenést na oltář ve zrekonstruované a zabezpečené boční kapli sv. Jáchyma poutního kostelíka na Křesovci, kde setrvala až do roku 1738. Následně ji dal přemístit na středový oltář v blatenském děkanském kostele.

*Pečeť Marie Františky
Malovcové, rozené Villaniové
z 24. 6. 1694
(kresba Vladimír Červenka)*

*Vlastnoruční podpis hraběte Josefa
Serényiho z 30. 6. 1736
(SOA v Třeboni, Velkostatek Blatná)*

Podle ústní tradice se o přemístění sochy pokusili blatenští farníci, kteří ji chtěli mít v děkanském kostele, neboť Křesovec tehdy stále ještě patřil do farnosti sedlické. Socha však byla v nohách připevněna silnými hřeby, takže se jí nemohli zmocnit. A protože hlídač kostela, probuzen podivnými zvuky, spěchal do Sedlice oznámit faráři vloupání, odcizili v časové tísně jen horní část. K té pak nechali dodělat nohy, podobně zase Sedličtí chybějící vršek, načež takto zkompletovanou sochu přemístili do farního kostela. Když pak farář Vojtěch Burghard Beck při kázání vybídl své ovečky, aby se vrhli k nohám Matky Boží, neopomněl zdůraznit, že v Sedlici, nikoli v Blatné, jsou ty originální.

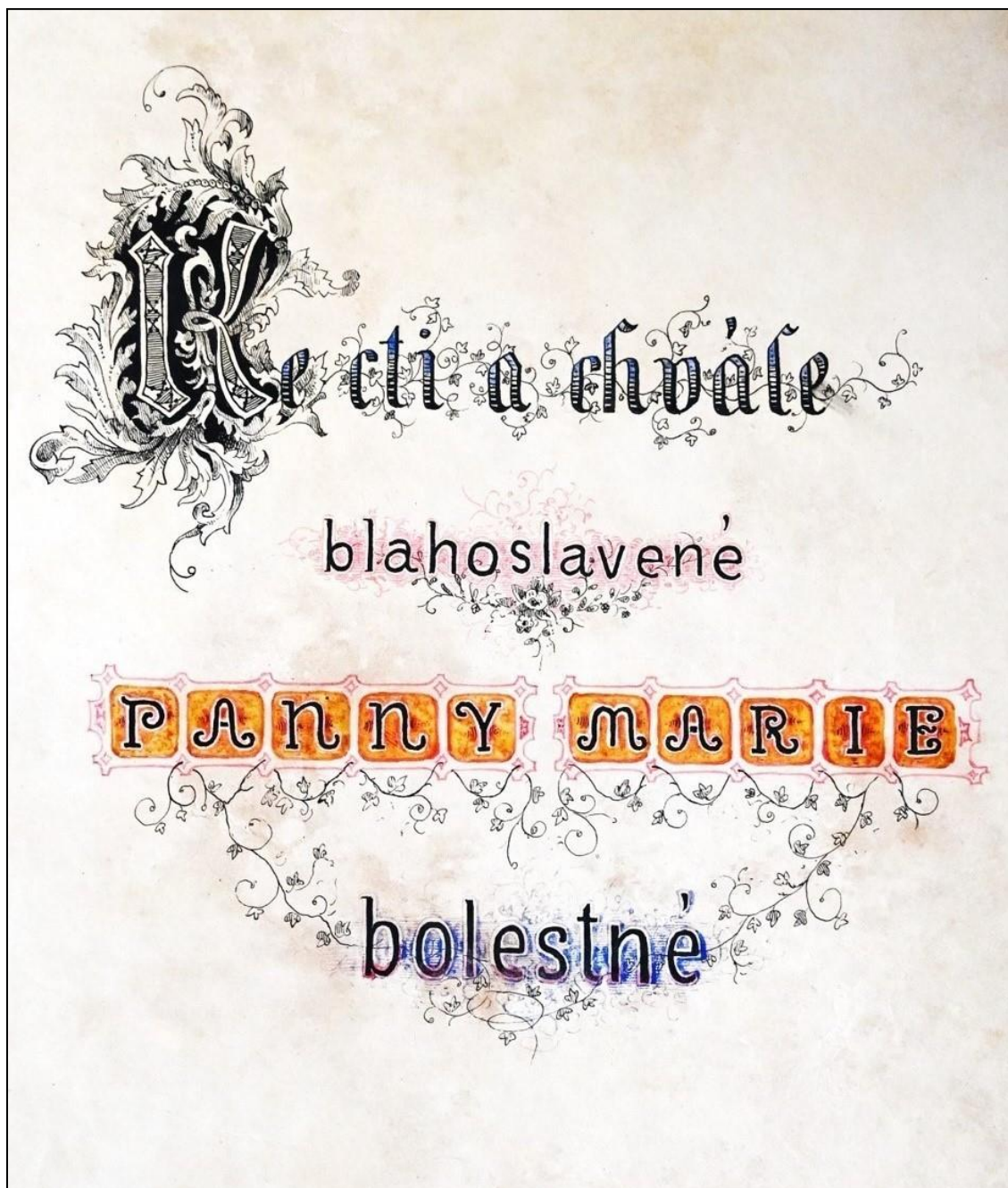
V průběhu zmíněného šetření sepsaná zpráva farářů Gottfrieda Friedricha Kolumbána z Kasejovic a Jakuba Maxmiliána Schollara z Bělčic z 9. 3. 1724 přibližuje předmět úcty i jeho původní umístění. Socha Matky Boží s mečem v srdci je popisována jako asi dva lokty vysoká, vyřezaná z lipového dřeva, polychromovaná, oblečená do šatiček a ověšená četnými mincemi a devocionáliemi. Stojí za dvěma železnými mřížemi v kapličce na způsob břevnového kříže, kryté nahoře oválnou šindelovou stříškou a vzadu prkny.

Ačkoli tedy Škvořetice nakonec sochu na dlouhou dobu pozbyly, mariánská úcta zde zjevně neustala, a dokonce zde vznikla v místech pravděpodobné původní pozice svatyně plnohodnotná zděná kaplička. Takovou stavbu zachycuje josefské vojenské mapování z let 1764–1768 (aktualizováno 1780–1783) a také v josefském katastru pro obec Škvořetice z roku 1785 je tato kaplička vícekrát zmiňována jako orientační bod. V její blízkosti se nacházela studánka s údajně léčivou vodou, jak bývá u mariánských kultovních míst obvyklé. Zdá se rovněž, že objekt byl nadále cílem zbožných finančních a jiných darů. Proto se roku 1812 začalo u hospodářského úřadu blatenského panství vést samostatné účetnictví kaple. Její základní kapitál tehdy tvořilo 75 zlatých a $\frac{1}{4}$ krejcaru. Roku 1837, stejně jako 1872 je kaple kartograficky zaznamenána poblíž dnešního místa jako zděný objekt podélného půdorysu.

Ke vzniku současné stavby přispělo několik skutečností. Jednak to bylo vzrůstající jmění kaple na úrocích, jež umožňovalo, aby místní začali pomýšlet na uskutečnění takového projektu. Jednak svou roli sehrálo i „zázračné“ uzdravení Anny Zájedové, domkářky z Radobytec, z rok a dvanáct dní trvající nemoty, poté, co se 23. 12. 1870 zúčastnila procesí z radobytecké farnosti do Škvořetic, které iniciovala. V roce 1881 pak došlo v blatenském děkanském kostele k pořízení nové sochy Panny Marie Bolestná na středový oltář sv. Kříže, zatímco o dosavadní rozhodl děkan Josef Pekárek, že bude vrácena do Škvořetic. Obec tak opět získala dávný předmět zbožné úcty a zesílil zájem buď opravit pro něj stávající kapličku, nebo ještě lépe, vystavět zcela novou. K souhře výše psaných skutečností pak přistoupil ještě závazek Františka Jirkův, hospodářského ředitele velkostatku Blatná sídlem ve Škvořeticích, že postaví kapli, pokud se mu narodí po dosud samých dcerách syn. Toužebně očekávaného mužského potomka porodila panu řediteli manželka Anna dne 7. 1. 1883 a první jméno dostal po otci – František Xaver. V neděli o pouti 9. 9. téhož roku pak škvořetičtí občané požádali Františka Jirkův, aby zajistil opravu kapličky a současně i výstavbu nové, prostornější, čímž by rovněž naplnil svůj slib. Sám pak byl zvolen do čela zvláštního výboru pro realizaci akce; dalšími členy se stali rolníci František Meloun čp. 8, Josef Zborník čp. 9, Jan Jindra čp. 60, tesař Josef Flandera čp. 64 a domkář František Kalbáč čp. 69. Patronát nad novou kaplí měla převzít obec, která se také zavázala pojistit na svém majetku knihovně kapitál 200 zlatých k její údržbě.

Přípravné práce byly zahájeny v zimě 1883/1884 navážením stavebního kamene z pozemků pod Křesovcem, daných pro ten účel k dispozici velkostatkářem baronem Robertem Hildprandtem. Dovoz zajišťovali škvořetičtí občané. Vlastní stavební akci si pronajal František Jirkův a vytvoření projektu zadal krajskému inženýrovi z Písku Karlu Blassovi. Ten provedl 20. 2. 1884 vyměření základů nové kaple poblíž kaple původní, načež vypracoval a 17. 3. dodal plány novostavby v novorománském stylu, podle nichž se

2. 4. započalo s kopáním základů. O pět dnů později bylo položeno první zdivo. Na stavbě pracovali zedníci Josef Mrázek, Josef Vachuta, František Kuřák, Isidor Hanzlík, František Kopáček, Václav Chaloupka, Josef Mlíčko, Jan Prýmas, Václav Jindra, František Vohryzka a Václav Novotný; odborný dozor prováděl stavitel Antonín Procházka ze Sedlice. Náklady na stavbu byly hrazeny ze jmění kaple, obecních prostředků a rozsáhlé sbírky mezi lidmi nejen ze Škvořetic, ale i z celé sedlické farnosti, dále též z farností Blatná, Černívsko, Čížová, Drahenice, Mirostice a Radobytce. Podobným způsobem byla obstarána většina vnitřního zařízení a liturgických předmětů.

*Titulní list pamětního spisu ke stavbě kaple
(SOka Strakonice, Archiv obce Škvořetice)*

Symbolický základní kámen s pamětní listinou, sepsanou hospodářským úředníkem velkostatku Blatná Jaroslavem Martinovským, byl položen 11. 5. 1884 za účasti značného množství lidu. Na místo jej dopravil rolník František Šouník z Pacelic čp. 3, požehnání vykonal s povolením biskupské konzistoře v Českých Budějovicích P. Václav Kašpárek, farář ze Sedlice, za asistence P. Josefa Hanzlovského, faráře v Černívsku, a P. Václava Zborníka, faráře v Drahenicích, kteří s sebou přivedli procesí, a kaplanů P. Václava Jíně a P. Vavřince Jakeše z Blatné a P. Josefa Bartíka ze Sedlice.

Mezitím byl v Českých Budějovicích posvěcen 27. 5. oltářní kámen s ostatky starokřesťanských mučedníků Christiana a Defendenta pro nově budovanou kapli a 3. 8. pro ni požehnal sedlický farář P. Václav Kašpárek za asistence kaplana P. Josefa Bartíka a varhaníka a řídicího učitele v Sedlici Václava Čubra zvon věnovaný Františkem Jirků a pojmenovaný na počest dárce i jeho stejnojmenného syna „Sv. František Xaverský“. Dne 22. 8. vydal diecézní ordinář pro kapli první mešní licenci.

Kolaudace dokončené stavby se konala v pondělí 25. 8. na žádost obce podanou okresnímu úřadu 12. 8. Slavnostní vysvěcení pak provedl v sobotu před svátkem Narození Panny Marie 3. 9. 1884 českobudějovický biskup František de Paula, hrabě Schönborn-Buchheim-Wolfsthal, za asistence početného duchovenstva i věřících, a následně zde celebrouval první mši svatou.

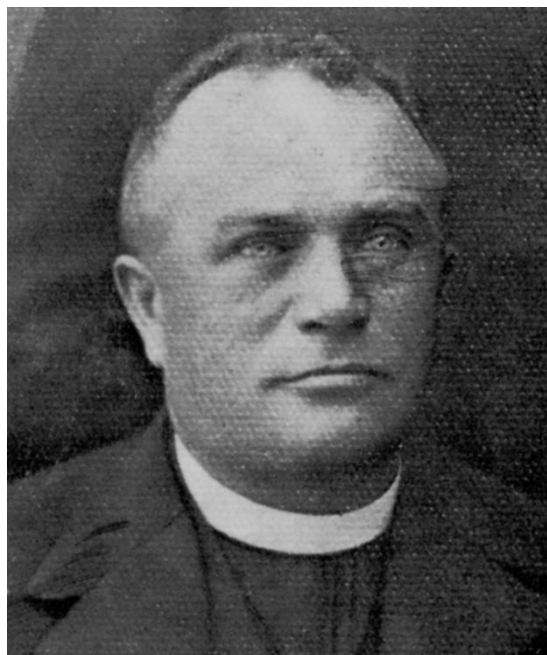
Kaple Panny Marie Bolestné se stala nejen ozdobou obce, ale též cílem a místem konání vyhlášených poutí, jež spolu se samotnou svatyní demonstrovaly ještě po mnoho let zbožnosti místního lidu a úcty k tradicím. Poutní mše svatá se zde konala vždy v neděli po svátku Narození Panny Marie, který v liturgickém kalendáři připadá na 8. 9. (od roku 1913 je na 15. 9. přesunuta též památka Panny Marie Bolestné, takže pout' se konala současně v neděli před tímto svátkem, jenž by vlastně měl být pro kapli titulárním). Velmi slavná pout' za účasti procesí z farností Černívsko, Mirovice a Radobytce zde proběhla na samém počátku druhé světové války 10. 9. 1939.

I v následujících obdobích směřovaly ke kapli zbožné dary různých jednotlivců a rodin z místa i okolí, někdy i vzdálenějšího. Kupříkladu dcera Františka Jirků Marie, ovdovělá Fišerová v Horažďovicích († 1944), odkázala ve své poslední vůli kapli 1 000 K na opravu. Fungovalo zde rovněž několik mešních fundací, nejstarší z 2. 1. 1885 od Karla Wesselého

*František de Paula,
hrabě Schönborn-Buchheim-Wolfsthal,
biskup českobudějovický*

z Týna nad Vltavou, jenž měl za manželku Alžbětu Šavrdovou ze Sedlice. Ta spolu s dcerou Idou, provdanou Weyderovou, tuto fundaci roku 1938 ještě rozšířila.

*Sedlický děkan
P. Matěj Kolařík
(Městské muzeum Blatná)*

Slavila se také významná výročí kaple. O slavnosti Nanebevstoupení Páně 10. 5. 1934 bylo připomenuto 50. jubileum položení základního kamene. Poutní slavnost 10. 9. 1944 se zase pojila s oslavou 60. výročí posvěcení kaple. Byla k ní postavena před hlavním vchodem slavobranka s nápisem „1884 60 1944“ a družičky přednesly básně sepsané k té příležitosti sedlickým děkanem P. Matějem Kolaříkem.

Není divu, že svou pozornost věnovaly kapli rovněž vyšší církevní úřady. V rámci kanonické vizitace ji kupříkladu navštívil 1. 5. 1910 českobudějovický biskup Josef Antonín Hůlka. Konaly se v ní také čas od času svatby. Dne 12. 8. 1922 tu sedlický děkan P. Václav Zach oddal ovdovělého Jana Chaloupku ze Škvořetic čp. 5 (* 30. 12. 1862) s Růženou Štvánovou ze Škvořetic čp. 26 (* 17. 11. 1901), a 9. 2. 1925 si tu své „ano“ před kaplanem P. Josefem Bradou ze Sedlice řekli František Suchý, ovdovělý majitel realit v Blatné čp. 396 (* 15. 1. 1877), s Marií Koubkovou ze Škvořetic čp. 74 (* 24. 12. 1888).

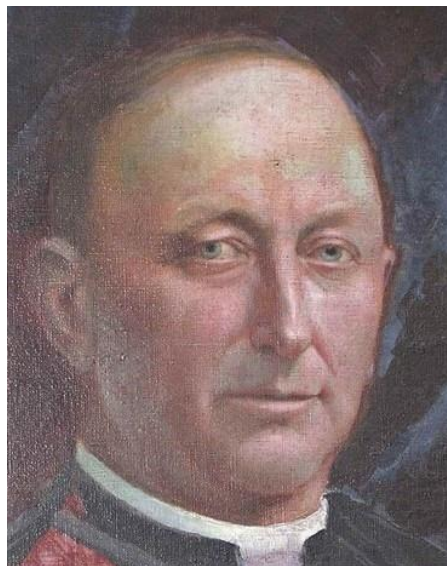
Ani v období po roce 1948 nebylo na údržbu kaple zapomínáno, třebaže politické poměry cílily k postupné sekularizaci společnosti, která vše, co bylo spjato s církví a náboženstvím odhodí jako nepotřebný přebytek. Kupříkladu v roce 1984 byla podniknuta celková oprava střechy. Současný stav objektu je výsledkem rekonstrukce fasády v roce 2020, jež zahrnovala i výměnu oken. Během oprav ve druhé polovině dvacátého století byla zrušena historická studánka, plánuje se však její obnova.

Dodejme, že symbolika Panny Marie Bolestné se v podobě srdce probodnutého mečem uplatnila rovněž ve znaku a na vlajce udělených obci Škvořetice roku 2003.

Architektura a vybavení

Klasicky orientovaná kaple je vystavěna v novorománském slohu a sestává z hlavní obdélné lodi, kvadratického chóru a závěru ve formě apsidy a vstupní předsíně v západním průčelí, rovněž založené na obdélném půdorysu. Západní průčelí hlavní lodi vrcholí hranolovou zvonící. Prostor lodi osvětluje na každé straně dvojice rozměrných půlkruhově zakončených oken. Do apsidy je prolomen portálek, umožňující vstup do prostoru za oltářem (původně se mohlo jednat o okno). Asi nejkomplicovaněji je řešena vstupní předsíň, rozšiřující se vzestupně pomocí profilace, která je stejně jako hlavní loď završena trojúhelným štítem, ovšem disponujícím bohatě profilovanou římsou, který se nachází v jejím centru. Ve štítu předsíně je pak prolomeno profilované kruhové okénko. Rozměrný půlkruhově zakončený hlavní portál téměř kopíruje otevřený vstup do předsíně, v níž na jejích obou vnitřních stranách spatřujeme velké půlkruhově ukončené niky. Interiér má rovněž zajímavé členění, které napodobuje strukturu románských sakrálních staveb, kdy jsou jednotlivé části rozděleny masivními klenebními pásy obdélného profilu. Apsida je pak sklenuta typickou konchou, chór valenou klenbou a hlavní loď plackou. Fasáda hlavní lodi a závěru je členěna lizénovými rámci spojenými pásy s obloučkovým vlysem.

Vnitřní zařízení kaple pocházelo, jak již naznačeno výše, vesměs z darů. Oltář, na nějž byla umístěna socha Panny Marie Bolestné navrácená z Blatné, dodala Umělecká beseda v Praze. Zvon ve věžičce věnoval, jak již zmíněno František Jirkův, zvonek u sakristie Johanna Šmídová, manželka c. k. finančního nadkomisaře v Blatné, mešní zvonek František Brynda, hospodářský příručí statku Škvořetice, kropenku Josefa Herzlová, tchyně Františka Jirkův, závěsnou lampu rodina Čeňka Bryndy, lesního z bažantnice, lavici

Zasloužilý sedlický děkan
P. František Seyvalter
(<https://sedlice.farnost.cz/seyvalter.html>)

na pravé straně Karel Wesselý z Týna nad Vltavou, současně zřizovatel první mešní fundace při kapli, lavici na levé straně rodina Vojtěcha Urbana z Blatné, mešní kalich Emil a Marie Veselých z Buzic (koupen u firmy J. Neff v Praze a posvěcen 22. 9. 1884 pražským pomocným biskupem Karlem Boro-mejským Schwarzem) atd. Dne 8. 9. 1895 byla požehnána sedlickým farářem P. Františkem Seyvalterem křížová cesta věnovaná manžely Josefem a Josefou Rybákovými, majiteli Nové Hospody při silnici do Písku. V roce 1904 pak věnoval Jan Běle, řídící učitel ze Škvořetic, do kaple harmonium.

Pro návštěvníka kaple je asi nejzajímavější její figurální a florální výmalba ve stylu beuronské umělecké školy z roku 1907, která je dílem pražského malíře Čeňka (Vincence) Gottlieba (1874–1952) a jeho bratra Josefa (1882–1967). Ten byl namísto zvažovaného blatenského malíře pokojů doporučen děkanem Františkem Seyvalterem, pro kterého vymaloval v roce 1902 sedlický kostel sv. Jakuba Staršího.

*Škvořetická poutní kaple na sklonku 19. století
(SOkA Strakonice, Osobní fond Hille, Jan Pavel)*

*Pohled ke kůru;
na stropě a stěnách malířská výzdoba v beuronském stylu
(foto Vladimír Červenka)*

Panna Maria Škvořetická

*Obřadně oděná socha Panny Marie Bolestné
(SOKA Strakonice,
Osobní fond Hille, Jan Pavel)*

Serényi nechal po přenesení sochy z kostela Proměnění Páně na vrchu Křesovci u Pacelic do Blatné zhotovit její další kopii. Ta by pak teoreticky mohla představovat dnešní její variantu, která bývá při významných událostech vystavována v kapli Panny Marie Bolestné ve Škvořeticích.

Panna Maria Bolestná/Sedmibolestná (latinsky Mater Dolorosa) je označení pro Pannu Marii, které se vztahuje na její bolesti souvisejícími s osudem jejího syna Ježíše.

Kultickým předmětem spojeným se Škvořeticemi a poutním kostelem Proměnění Páně na vrchu Křesovci u Pacelic je socha Panny Marie Bolestné. Tuto údajně středověkou zázračnou sochu věnovala škvořetické „veřejnosti“, jak již výše zmíněno, Marie Františka, svobodná paní Malovcová z Chýnova a Vintřberka, rozená Villaniová, a byla umístěna na dřevěném sloupu v blízkosti dnešní kaple. I přes značnou úctu věřících však nebyla nikdy za zázračnou církevními úřady prohlášena. Z důvodu její ochrany před nenechavci jí nechal hrabě Josef Serényi v roce 1725 přenést do drobného kostelíka na nedalekém vrchu Křesovci, pro niž nechal upravit již stávající kapli sv. Jáchyma. V roce 1738 ji pak nechal přenést do kostela Nanebevzetí Panny Marie v Blatné, kde se nacházela do roku 1881. Poté byla nahrazena skulpturou stejného námětu a originál byl vrácen zpět do Škvořetic, kde záhy ozdobila oltář nově postavené kaple. Bez dendrochronologického průzkumu se nemůžeme kategoricky vyslovit, ze kterého období tato soška pochází. Hlava nese určité rysy, které by mohly napovídat tomu, že mohla vzniknout v první polovině 18. století. Ostatní partie byly ovšem výrazně upraveny nebo jsou novější. Její středověký původ však musíme rámcově odmítnout. Pokud prameny nelžou a my se nemýlíme, tak její originál se může nacházet kdekoliv. Mimo jiné existuje zmínka, že hrabě Josef

Tento námět má asi nejsložitější vývoj ze všech mariánských vyobrazení. Původně bývala Panna Maria zobrazována pouze s jedním mečem zabodnutým v srdci (Bolestná), od pozdního středověku pak se sedmi (Sedmibolestná). O bolestech Panny Marie se poprvé zmiňují ve svých spisech významní křesťanští myslitelé již ve 4. století – sv. Ambrož, sv. Augustin z Hippo a mnozí další. Velké rozšíření úcty Mariiných bolestí nastalo však až v důsledku nástupu a šíření takzvané rytířské kultury v 11. století. Nejdříve se ovšem mluvilo pouze o pěti bolestech, a to v kontextu s úctou pěti ran Kristových. Neznámo kdy se začalo šířením mariánských planktů (žalozpěvů) uctívat bolestí sedm. V biblické řeči totiž sedm znamená dokonalost či plnost. Odůvodněním pro tento výklad bylo sedm historických momentů, které souvisely se dny vzájemného utrpení a niterného sepejetí Ježíše Krista a jeho Matky – 1. Simeonovo proroctví v chrámu, 2. Útek do Egypta, 3. Ztráta dvanáctiletého Ježíše na pouti do Jeruzaléma, 4. Setkání na křížové cestě, 5. Ukřižování a smrt, 6. Snímání z kříže a 7. Ukládání do hrobu. První oficiální zmínka o slavení svátku Panny Marie Sedmibolestné (od roku 1913 zařazeném v liturgickém kalendáři na 15. 9.) pochází z roku 1423.

*Pohled na oltář se sochou Panny Marie Bolestné
kolem roku 1900, foto P. Jan Pavel Hille
(Městské muzeum Blatná, Sběrka skleněných negativů)*

*Socha Panny Marie Bolestné –
současný stav
(foto Vladimír Červenka)*

Osobnosti

František Jirkův

Zakladatel a ředitel stavby nynější poutní kaple Panny Marie Bolestné ve Škvořeticích se narodil 31. 10. 1839 ve Světlé nad Sázavou jako syn truhlářského mistra Antonína Jirkův a Josefy Ehrenbergerové z Poličky. Při křtu obdržel jména František Xaver Jan Evangelista. Od roku 1858 působil v administrativě velkostatku Lnáře, nejprve jako písař purkrabského úřadu (1858–1862), pak hospodářský správce (pojezdny) ve Hvožd'anech (1862–1864) a nakonec obroční (1864–1869). Byl dobrým hospodářem a rybníkářem. Není tedy divu, že po odchodu ze Lnář nastoupil roku 1870 na sousedním velkostatku Blatná barona Roberta Hildprandta ihned do nejvyšší funkce hospodářského ředitele se sídlem ve Škvořeticích, kterou pak vykonával dalších 27 let.

Dne 23. 5. 1871 se ve Štěkni oženil s Annou Herzlovou, dcerou ředitele tamějšího knížecího windischgrätzského velkostatku, která mu porodila osm potomků, z toho sedm dcer a jediného syna. Z nich nejméně dvě se provdaly za učitele, druhorozená Marie Gabriela (1874–1944) si vzala Josefa Svobodu, řídícího učitele v Nové Huti (u Nižboru), a nejmladší Olga Marie (1884–1952) řídícího učitele v Bezděkově Josefa Fišera. Pátá Lusie Františka (1878–1940) se stala manželkou MUDr. Jana Maňhala (1873–1928), panského lékaře ve Střelských Hořticích a pak v Oselcích.

Dlouho a toužebně očekávaný syn přišel na svět až po šesti děvčatech dne 7. 1. 1883 na škvořetickém zámku. Pokřtěn byl 15. 1. jako František Xaver Alfréd, a že šlo vskutku o událost pro rodinu významnou, dokládá osoba křtícího kněze, jímž nebyl místně příslušný duchovní ze Sedlice, nýbrž P. Bernard Kunstar, převor konventu řádu bosých augustiniánů a farář ve Lnářích. Do matriky narozených farnosti Sedlice pak některý z kněží připsal tužkou poznámku „*otec jeho učinil slib narodí-li se mu syn, že postaví kapli a to splnil 1884*“. Současně ale též dodává, že tento jediný mužský potomek pana ředitele zemřel předčasně následkem nachlazení. Se životem se rozřehnal již 3. 5. 1907 jako student. Příčinou byla tuberkulóza plic. V té době ale již bydlel s rodiči a sestrami na Smíchově, kam se František Jirkův st. odstěhoval po odchodu do výslužby roku 1897, a kde také 19. 1. 1911 zemřel.

Návesní kaple Nejsvětější Trojice

Historie

K dějinám této stavby máme o poznání méně informací, než je tomu v případě poutní kaple Panny Marie Bolestné, což je dáno rozdílným významem obou sakrálních objektů. Mapa stabilního katastru z roku 1837 zaznamenává na návsi pouze kříž. K výstavbě kaple došlo roku 1866 za starosty Jana Flandery, rolníka čp. 2. Duchovním správcem sedlické farnosti, k níž obec přísluší, byl P. Josef Babor, kaplanem P. Václav Dvořák, majitelem statku Škvořetice baron Robert Hildprandt na Blatné, představeným politického okresu Blatná František Hubalovský.

V podobné době vznikly i kaple v některých okolních obcích – Dobšicích (1863), Skaličanech (1866), Řečici (1868) a zvláště v Hněvkově (1865), která je té škvořetické i architektonicky velice blízká. Roku 1867 byl před kaplí postaven křížek.

Kartograficky je nová návesní kaple zachycena poprvé při aktualizaci mapy stabilního katastru roku 1872. V následujícím roce pak vyšla učebnice Josefa Věnceslava Neudörfla „Zeměpis okresu blatenského pro národní školy“, v níž je zmínka, že „*dvě slušné kapličky kráší tu obec*“ (míněno ještě původní mariánská a nová Nejsvětější Trojice).

Od momentu, kdy byla postavena současná poutní kaple Panny Marie Bolestné, většina pozornosti se soustředila na ni. Patronát nad oběma však měla obec Škvořetice, která tudíž pečovala i o kapli návesní. V obecních účtech se tak objevují náklady na údržbové práce, avšak vesměs není možné rozpoznat, které z obou kaplí se týkají. Kupříkladu v červnu 1926 byla zaúčtována oprava kaple a hasičského skladiště, včetně malty a vápna k danému účelu. Záznam o vyplacení 72 K z obecního rozpočtu místnímu zedníkovi Aloisi Chouroví čp. 59 za opravu a obílení kaple k 11. 6. 1939 spíše souvisí s mariánskou a šlo o údržbu před poutí, která se konala 10. 9. za mimořádné účasti lidu.

Zatím poslední rekonstrukce objektu proběhla v letech 2020–2021 za finanční podpory Jihočeského kraje v rámci Programu obnovy venkova. Zahrnovala opravu a nový nátěr fasády a oken, provedení venkovní a vnitřní drenáže, elektrické připojení a celkovou renovaci interiéru, to jest podlahy, nástěnných a nástropních maleb, oltáře a obrazů. Na rekonstrukci kaple se podíleli, nebo k ní nějakým způsobem přispěli Jiří a Tomáš Lojíkové z Buzic, Tomáš Bártík, Ladislav Hrouda, Ing. Jiří Dudek, Vendula Pěnkavová, Michal Koleň, Jan Solar ml. a Aleš Bráza ze Škvořetic, Josef Hora z Pacelic a Petr Štěpán z Hajan. Obnovenou kapli požehnal 7. 5. 2022 P. JCLic. Mgr. Rudolf Maria Hušek, administrátor farnosti Blatná.

Architektura a vybavení

Kaple je prostá neorientovaná novogotická stavba obdélného půdorysu s trojbokým závěrem a trojúhelníkovým štítem, z něž vychází hranolová zvonová vížka s jehlancovou stříškou. Interiér osvětlují dvě hrotitá okna po stranách a kruhové na jižní straně. Vchod, rovněž hrotitý, je uzavřený dřevěnými dveřmi s novogotickou řezbářskou výzdobou. Ve štítu se nachází slepá rozeta. Červenobílá barevnost fasády pochází z doby poslední opravy a nahradila předchozí žlutý nátěr s bílými prvky. Kvádrování zůstalo zachováno.

Mobiliář tvoří zejména oltář, netradičně umístěný na jižní straně, s obrazem Nejsvětější Trojice, obojí renovované. Vnitřní výmalba imituje na stěnách sloupoví s korintskými hlavicemi, na stropě je akantová ornamentika v kombinaci se slepými zrcadly a středovým zrcadlem s námětem anděla držícího zářící Kristův kříž v oblacích. Renovaci obrazů provedl Petr Štěpán z Hajan, oltáře a výmalby Josef Hora z Pacelic.

Podrobnější informace máme o zvonku ve věžičce. Původní z doby výstavby kaple, vážící cca 30 kg, byl zrekvírován 18. 1. 1917 pro válečné účely. Nahradil ho nový „Sv. Prokop“ (65 kg, bez hlavice 42 kg), požehnaný 10. 6. 1922 Msgre. Antonínem Polanským, tajným papežským komořím a kanovníkem katedrální kapituly v Českých Budějovicích. Do vížky byl vytažen 29. 6., pak se v kapli konala mše svatá s kázáním, celebrowaná sedlickým kaplanem P. Josefem Bradou. Tento zvon čekal stejný osud 16. 3. 1942, kdy byl pro týž účel jako za první světové války spolu se zvonkem z kaple Panny Marie Bolestné odebrán a odeslán do Blatné, kde se shromažďovaly další zvony. Avšak ještě během války byl opatřen nový, zakoupený prostřednictvím stavitele Františka Příba ze Strakonic. Do Škvořetic jej dopravili domkáři František Vošahlík čp. 75 a František Prýmas čp. 3. Prostředky na jeho pořízení vybrala po obci Marie Vošahlíková, domkářka čp. 75, matka výše zmíněného Františka Vošahlíka. Požehnání slavnostně ověčeného zvonku vykonal 6. 8. 1944 sedlický děkan P. Matěj Kolařík, který pak v kapli sloužil mši. Po jejím skončení byl zvonek za přihlížení početného lidu vytažen tesařem Františkem Hellerem čp. 48 do vížky. Dodejme, že povoz pro kněze poskytl hostinský František Sedláček čp. 43, oběd zajistil a lístek na maso (bylo totiž válečné přidělové hospodářství) k tomu věnoval Václav Kulík, rolník čp. 7. Zvonek je funkční, dnes opatřený elektrickým pohonem; vyzvánění v poledne a večer (klekání) nastavil Aleš Bráza ze Škvořetic.

*Renovovaný oltář
(foto Vladimír Červenka)*

*Srovnávací snímky kaplí ve Škvořeticích a Hněvkově
(foto Vladimír Červenka)*

*Vnitřní výmalba kaple před renovací; stav v září 2021
(foto Vladimír Červenka)*

Výběr z použitých pramenů, literatury a dalších zdrojů

- Archiv hlavního města Prahy, Sběrka matrik, sign. SM 016; SM 019; SM Z19
- Národní archiv (dále jen NA), *Policejní ředitelství I, konskripce*, kar 236, č. 588.
NA, *Sběrka genealogická Dobřenského*, inv. č. 611.
- Státní oblastní archiv (dále jen SOA) v Hradci Králové, *Sběrka matrik*, inv. č. 9301, sign. 2558, ukn 9301.
- SOA v Plzni, *Josefský katastr*, inv. č. 558, kar 354.
- SOA v Praze, *Sběrka matrik*, sign. Nižbor 32.
- SOA v Třeboni, *Sběrka matrik*, sign. Sedlice 11, 12, 16A; sign. Štěkeň 14.
- SOA v Třeboni, *Velkostatek Lnáře*, inv. č. 103, sign. IV 1/2, ukn 89; inv. č. 104, sign. IV 1/3, ukn 90.
- Státní okresní archiv Strakonice, *Osobní fond Hille Jan Pavel*, Paměti kostela Matky Boží a duchovní správy v Blatné. II. díl do r. 1773. Blatná, 1928; inv. č. 55, sign. 55/1, kar 8.
- SOkA Strakonice, *Archiv obce Škvořetice*, inv. č. 1, kar 1; K 4.
- ČERNÝ, Jiří. *Poutní místa českobudějovické diecéze. Milostné obrazy, sochy a místa zvláštní zbožnosti*. Pelhřimov, 2014.
- NEUDÖRFEL, Josef Věnceslav. *Zeměpis okresu blatenského pro národní školy*. Blatná, 1873. *Pamětní kniha farnosti Sedlice, 1835–1946*.
- Městské muzeum Blatná, *Sběrka skleněných negativů*.
- <https://ags.cuzk.cz/archiv/>
- <https://mapire.eu>
- <https://sedlice.farnost.cz/seyvalter.html>

Poutní kaple Panny Marie Bolestné a návesní kaple Nejsvětější Trojice ve Škvořeticích

Text: Mgr. Čestmír Cimler (Městské muzeum Blatná, Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy), Mgr. Vladimír Červenka (Státní oblastní archiv v Plzni)

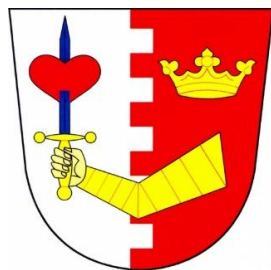
Jazyková korektura: Mgr. et Mgr. Markéta Frdlíková

Návrh obálky: Mgr. Vladimír Červenka

Fotografie, kresby a dokumenty: uvedeno na příslušných místech

Sazba: Mgr. Vladimír Červenka

Vydala obec Škvořetice v roce 2022.

OBEC ŠKVOŘETICE

2022